

URTIKARIJA

Jožef Kramberger

1. Kako pogosta je urtikarija?

Do 20 % ljudi jo doživi vsaj enkrat v življenju.

2. Kaj povzroča nastanek urtikarije?

Ugotovljeni vzroki:

- nekatera zdravila (acetilsalicilna kislina), nekateri antibiotiki, antidiabetični derivati sulfaniluree, derivati aminofenazona, nesteroidni antirevmatiki (ibuprofen, diklofenak, paracetamol in razne kombinacije sestavin v zdravilih, mišični relaksanti, ACE inhibitorji, blokatorji angiotenzinskih receptorjev, lokalni in splošni anestetiki, serumi, gamaglobulini ...),
- strupi žuželk – čebele, ose, sršeni, pajki ...,
- hrana – mleko, jajčni beljak, školjke, ribe, meso, žitarice, stročnice, različne vrste sadja (npr. jagode ...), zelenjava ...,
- bolezni – virusne infekcije, antigeni mikroorganizmov v vnetnih procesih, virusni hepatitis, infekcijska mononukleza, ošpice,
- vdihovanje povzročiteljev (inhalacijski alergeni) – pršice v hišnem prahu, perje, luščenje povrhnjice živalske kože, plesni, pelodi trav, dreves, zeli ...,
- kontaktna urtikarija – dotik (kontaktni alergeni) – meso, lateks, trave ...,
- urtikarija v okviru raznih bolezni – serumske bolezni, sistemski lupus eritematozus, urtikarijski vaskulitis,
- fizikalna urtikarija – nastane na mestih fizikalnega draženja kože, kot so drgnjenje, pritisk na kožo, izpostavljanje ultravijoličnemu sevanju (tudi soncu), vročina, mraz, znojenje (in razburjenje), vibracije, voda (zadnje dva fizikalna dejavnika sta redko vzrok urtikariji),
- drugi vzroki – vloga in patogenost le-teh še ni v celoti pojasnjena (maligne bolezni, endokrine bolezni, okužba prebavil s *Helicobacter pylori*).

Neugotovljeni vzroki – idiopatska urtikarija: združuje nad 50 % vseh primerov urtikarije, kjer vzroka bolezni ne moremo pojasniti.

3. Kako se urtikarija kaže?

Izpuščaj na koži telesa, ki je nad nivojem kože (urtike, koprivke), različne velikosti (od 1mm v premeru, do več cm velikih izpuščajev, ki se lahko združujejo, oz. zlivajo), blede do blede rožnate barve, pogosto srbijo. Pojavijo se dokaj hitro, v nekaj 10 minutah, nato izginjajo in vnovič nastajajo na drugih mestih. Otečejo lahko tudi ustnice, sluznica ustne votline, žrelne votline in jezik (Quinckejev edem). Če s prstom pritisnemo na urtiko, izgine, oz. pobledi.

4. Kako postavimo diagnozo?

Akutne urtikarije: pogosto zadoščajo anamnestični podatki in klinični pregled, ponavljajoče se akutne urtikarije in kronične urtikarije: poleg anamneze in kliničnega pregleda so potrebne še nekatere laboratorijske preiskave (določanje specifičnih protiteles IgE in IgG, vrednost celotnega komplementa ter komponent C1, C2, C3, C4 in inhibitorja C1), klinični testi (kožni testi – vbodni testi, nazalni, konjunktivalni, bronhialni, oralni, provokacijski testi), empirični postopki – izogibanje alergenom, izločitvena dieta, postopna obremenilna dieta), biopsija kože.

5. Kako poteka zdravljenje?

Koprivnica, ki se pojavi nenadno, običajno brez zdravljenja izgine v nekaj dneh, včasih že po nekaj minutah. Če je le mogoče, moramo izključiti povzročitelja (hrana, zdravila, druga kemični in fizikalni vzroki ...). Včasih je zaradi srbenja potreben antihistaminik, pri hujših oteklinah in srbenju pa včasih kortikosteroid. Pri urtikariji, katere vzrok je določena hrana, uporabimo odvajalo, najbolje grenko sol (magnesium sulfas), eno veliko žlico na čašo vode. Prve dni je potrebno uživati dietno hrano, nekaj dni le prepečenec in čaj, nato kuhan riž in krompir, nato preidemo na hrano, v kateri ni »osumljenih« sestavin hrane.

Če ima bolnik težave s požiranjem ali dihanjem ali celo izgubi zavest, potrebuje nujno zdravniško pomoč (adrenalin, antihistaminike, nadomeščanje tekočine in druge potrebne nujne postopke). Zdravljenje se nadaljuje na oddelku za intenzivno terapijo, kjer se zdravstveno stanje natančno spremlja in se zdravljenje prilagaja trenutnim potrebam. Kronična urtikarija se zdravi z antihistaminiki, lahko kombinacija antihistaminik – vazokonstriktor, redko kortikosteroidi in še redkeje imunosupresivi. Zdravljenje urtikarije pogosto zahteva bolnikovo in zdravnikovo potrpljenje.

6. Kako bolezen poteka?

Pogosto urtikarija izgine tako, kot se pojavi; hitro, le občasno poteka več časa. Lahko se pojavlja v intervalih, lahko je kronična, lahko pa je tudi spremljajoč pojav pri nekaterih boleznih.

7. Kako poteka spremljanje bolnika z urtikarijo?

Bolezen spremlja, če je potrebno, zdravnik družinske medicine, le redko je potrebno spremljanje pri alergologu ali dermatologu.

8. Kako si lahko pri urtikariji pomagata sami?

Pri znanih alergijah na določene snovi, fizikalne in kemijske dejavnike, se morate le-teh dosledno izogibati, v času zdravljenja urtikarije pa se morate natančno držati navodil, ki vam jih predpiše zdravnik.

9. Kako urtikarija vpliva na vaše življenje?

Urtikarija, predvsem ponavljajoča se urtikarija, je nadležna bolezen, ki zahteva bolnikovo in zdravnikovo potrpljenje. Le redko ogroža življenje.

10. Ali in kako lahko nastanek urtikarije preprečite?

Preprečimo jo lahko le takrat, kadar poznamo dejavnike, ki povzročijo alergijsko reakcijo in to tako, da se jim izognemo.